

Implementace legislativních změn v rámci zákona o prevenci závažných havárií *Ing. Zuzana Machátová, MŽP*

12.11.2024 příspěvek pro konferenci Aprochem

Tento článek má název Implementace legislativních změn v rámci zákona o prevenci závažných havárií, ale myslím, vezmeme-li v úvahu současný překotný vývoj, měl by se spíš jmenovat – jak současné změny reflektuje zákon o prevenci závažných havárií.

Stále je potřeba si připomínat, že nastavené mechanismy a opatření jsou tu proto, aby zabránily ztrátám lidských životů, nevratnému poškození prostředí, v němž žijeme i ekonomickým ztrátám.

Zkušenosti vyvracejí námitky provozovatelů a vlastníků objektů, ve kterých je nakládáno s nebezpečnými chemickými látkami, že „bezpečnost“ je drahá. Studie reálných havárií potvrzují, že investice vložené do bezpečnosti se mnohonásobně vyplatí ve srovnání s ekonomickými ztrátami, ke kterým dojde v případě havárie.

Legislativní úpravy

Jak praxe i formální upozornění ze strany Evropské komise ukázaly, dosavadní znění zákona o prevenci závažných havárií plně nevyužilo potenciálu, který umožňuje znění směrnice 18/2012/EU, o prevenci závažných havárií, SEVESO III. Proto bylo nutné důsledněji zpracovat některá opatření, které směrnice obsahuje.

Prvním krokem byla novela vyhlášky č. 227/2015 Sb., která je už více než rok ověřována praxí.

Velmi podstatným bodem je nové nastavení systému zpracování proběhlých havárií, nejefektivnějšího poučení z havárií, bohužel i nejbolestnějšího. V rámci projektu TAČR PPŽ bylo VUT Brno a Mendlovou univerzitou téma kvalitně řešeno a navrženy systémové kroky a směry zpracování poučení z těchto událostí. Ministerstvo mimo jiné čeká úkol vybudování a provozování databáze expertních zpracování těchto událostí. Databáze by měla sloužit všem zainteresovaným subjektům. Bylo by vhodné tyto aktivity podpořit i v legislativní oblasti.

Dalším krokem je změna zákona o prevenci závažných havárií. Jaké jsou nejpodstatnější změny v připravované novele?

Je obecně nutné opravit lhůty pro prováděné změny a to tak, že musí být oznámeny vždy před provedenou změnou, a ne až po změně. Což je logické a správné - napřed se na změnu z bezpečnostního hlediska připravíme, pak ji provedeme.

Je zaveden nový institut „Oznámení záměru a vyjádření k němu“. Pojem byl do zákona nově přidán, v souladu s článkem 15 směrnice dle požadavků formálního upozornění. Zajišťuje, aby se dotčená veřejnost měla možnost včas vyjádřit, projednat a tím se podílet na rozhodování o realizaci příslušného záměru v počátečním stádiu rozhodovacího procesu. Zároveň zajišťuje včasné informování provozovatelů stávajících objektů, aby mohli v tomto počátečním stádiu zhodnotit vliv záměru zamýšleného ve stávajícím dosahu havarijních projevů na současný stav nastavení bezpečnostního režimu a účastnit se rozhodovacího procesu.

Jsou zavedeny nové pojmy „skoronehoda“ a „mimořádná událost“, které pomohou ke snadnější kategorizaci nežádoucích událostí, diferencovanému přístupu a jejich zpracování.

Je nutné si zopakovat, že smyslem poučení a prevence toho všeho je minimalizace nežádoucích událostí a v případě, že nastanou, omezení jejich následků. Ze stejného důvodu jsou zpřesněny i další požadavky na průběh zpracování těchto událostí.

Dále je například nově požadováno schvalování záznamu o provedeném přezkumu bezpečnostního programu, nové povinnosti v případě dominoefektů, kladen je větší důraz na koordinaci orgánů veřejné správy.

Jaké jsou ale současné výzvy prevence závažných havárií? Respektive oblasti, na které je potřeba se zaměřit.

Málokdo už zřejmě pochybuje, že živelné události, které sebou nese změna klimatu, jakou jsou srážky, následné povodně, sesuvy půdy, atmosférické jevy, jako jsou tornáda a vichřice, extrémní vysoké a nízké teploty relevantní pro naši zeměpisnou polohu, vnáší do hodnocení rizik nový rozměr. Tak zvaná NATECH rizika je nutné brát v úvahu a jsou řešena na mezinárodním fóru. Bude nutné si osvojit metodiku jejich identifikaci a odhadu jejich možného vlivu. EU, OECD a UNECE vydávají příručky k tomuto tématu, která jsou a budou publikována na webových stránkách MŽP, počátečním impulsem pak je v našich podmínkách požadavek ve vyhlášce č. 227/2015 Sb. o náležitostech bezpečnostní dokumentace.

Kybernetické bezpečnosti je věnována pozornost už nejméně desetiletí, zejména pro takzvané prvky kritické infrastruktury, do které některé objekty z režimu zákona č. 224/2015 Sb. bezesporu spadají. Představa o následcích vnějších zásahů do řídicích systémů je každému jasná. Věcná stránka řešení problémů přísluší zákonu o kybernetické bezpečnosti. Nový zákon vychází z evropské směrnice NIS2 a zavádí pro mnoho českých společností řadu nových povinností v oblasti kybernetické bezpečnosti. Přísnější pravidla a nové požadavky dopadnou na všechny subjekty, které budou určeny jako regulované. Bez zajištění této bezpečnosti by snad ani režim průmyslové bezpečnosti neměly smysl.

Další oblastí jsou témata spojená s transformací energetiky, přechodem na netradiční energetické zdroje. Jen namátkou jde o použití vodíku, LNG, čpavku a lithiových baterií. Pomineme-li otázku „ekologičnosti“ za každou cenu, jejich použití sebou nese nová závažná rizika, které nejsme zvyklí brát v úvahu, která ještě nejsou dostatečně známa. Známé jsou ale už havárie, kdy se nebezpečnost zmíněných nebezpečných látek nebo směsí už uplatnila. V této oblasti by byla velice žádoucí spolupráce s průmyslem a výzkumnými pracovišti.

Velkým tématem, jsou havárie, zejména požáry, objektů, kde se zpracovávají odpady, tudíž se tyto stávají surovinou. Obtížně definované složení, které se pak mění na toxické mraky, požární vody atd.

Ne zcela dořešené je i téma odkališť ve vztahu ke směrnici Evropského parlamentu a Rady 2012/18/EU, SEVESO III a mezinárodní Úmluvy o přeshraničních účincích průmyslových havárií, Helsinské úmluvy.

Po organizační stránce jsou pro efektivnější prevenci závažných havárií klíčové dvě oblasti.

1. Vzájemná spolupráce všech složek veřejné správy na úseku prevence závažných havárií tak, aby nastavené režimy byly komplexní a úřady svoje činnosti vykrývaly. Klíčové je zlepšení komunikace s provozovateli a dotčenou veřejností. Optimální by byla cesta legislativního zlepšení, výměna informací, společné databáze atd.
2. Velkou výzvou je i kontinuální vzdělávání stávajících zainteresovaných osob a výchova nových odborníků. Iniciace vzniku nových vysokoškolských oborů, kurzy pro aktuální témata a vytvoření možností změny a doplnění kvalifikace v oblasti průmyslové bezpečnosti.

Děkuji za pozornost: Zuzana.Machatova@mzp.gov.cz

Více na webu MŽP: https://www.mzp.cz/cz/prevence_zavaznych_havarii